

Kulturminneplan for Numedal

PLANPROGRAM FOR KOMMUNEDELPLAN

Innhold

1. Planprogram.....	2
1.1 Veien frem til planprogrammet	2
2. Innhold og virkning av planen.....	3
2.1 Oppbygging av planen	3
3. Planavgrensning	4
3.1 Rammer og føringer.....	4
3.1.1 Nasjonale mål og føringer:	4
3.1.2 Regionale føringer:	5
3.1.3 Kommunale føringer	5
4. Hva som foreligger av informasjon om kulturminner og kulturmiljø og behov for innhenting av kunnskap.....	6
5. Fordelen med en felles kulturminneplan	6
6. Sentrale temaer og problemstillinger	7
7. Plan for medvirkning.....	8
8. Organisering av planprosessen	8
8.1 Prosjektansvar	8
8.2 Styringsgruppe.....	8
8.3 Prosjektleder.....	8
8.4 Organisering av planarbeidet	9
8.5 Fremdriftsplan med frister	10

Planprogrammet for Kulturminneplan for Numedal

1. Planprogram

Som et ledd i varsling av planoppstart skal det utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet. Planprogrammet utarbeides etter §11-1 i Plan- og bygningsloven.

Planprogrammet skal vise hva som er formålet med planarbeidet, det vil si hva er meningen og målet med å utarbeide en kulturminneplan for Numedal. Planprogrammet skal også sette rammene for planarbeidet i forhold til eksisterende lover og andre planer og retningslinjer innenfor området. I planprogrammet skal det også være en oversikt som viser planprosessen og der skal det vises hvordan arbeidet med planen skal organiseres. I tillegg skal det være en plan for medvirkning. I planprogrammet skal det også være en fremdriftsplan.

I planprogrammet kan det også gjøres rede for hva som foreligger av informasjon om kulturminner og kulturmiljøer, og vurdere om det er behov for ny kunnskap og hvordan dette skal skaffes til veie. Planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart, slik at alle berørte og interesserte får mulighet til å gi innspill og synspunkter tidlig i planprosessen, jf. pbl § 11-12. (6 uker).

1.1 Veien frem til planprogrammet

I Januar 2017 lyste Riksantikvaren ut sin tilskuddsordning til kommunale kulturminneplaner, med søknadsfrist i februar 2017. Ordningen åpnet for muligheten til å søke om støtte både til revidering og utarbeidelse av nye planer. I utlysningen ble det oppfordret til samarbeid mellom to eller flere kommuner.

Utgangspunktet er ikke likt for de tre kommunene. Rollag og Flesberg har ikke kulturminneplaner, Rollag har et forlag til en plan fra begynnelsen av 1990-tallet, mens Flesberg har en del registreringer som fylkeskommunen har oversikt over. Nore og Uvdal kommune har en vedtatt kommunedelplan som for kulturminner som er revidert, og planen er sist vedtatt i 2011. I forhold til kommunenes planstrategi så hadde Rollag kommune i sin planstrategi 2016-2019, punkt 29, planlagt å utarbeide en interkommunal kulturminneplan i 2017/2018. I forhold til Flesberg kommune så står Kulturminneplan ikke i planstrategien men den står nå i den økonomiske handlingsplanen for 2018- 2021. Nore og Uvdal kommune sin kulturminneplan skal rulleres med vedtaks år 2021 i planstrategien. Kostnadsoverslaget er godkjent ved rullering av økonomiplanene i alle kommunene.

2. Innhold og virkning av planen

Formålet med planarbeidet er å utarbeide en felles kulturminneplan for Numedal som gir en oversikt over kjente kulturminner og kulturmiljøer i dalføret. Kulturminneplanen skal bidra til forutsigbarhet i arealplanleggingen ved at kulturminneinteresser gjøres kjent i Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal kommuner. Kommunedelplanen skal brukes som et kunnskapsgrunnlag i plan- og byggesaksbehandling. Kommunedelplanen gir også et godt grunnlag for arbeid med formidling, og skilting og skjøtsel av kulturminner.

Målet med planarbeidet:

- Ta vare på verneverdige kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
- Lage et kunnskapsgrunnlag om Numedals kulturminner og kulturmiljøer
- Kartfeste verneverdige kulturminner og kulturmiljøer
- Skape forutsigbarhet for grunneiere, arealforvaltningen, planleggere og innbyggere som planlegger bygge- og anleggsvirksomhet om hvor kjente verneverdige og fredete kulturminner må tas hensyn til
- Å drive arealforvaltning og planarbeid med et kulturminnefaglig verktøy
- Å gjøre forvaltning og innbyggere bevisste på hvilke ressurser som finnes i kommunen og derigjennom fremme engasjement og danne grunnlag for aktivt vernearbeid.
- Tilrettelegge for formidling av Numedals kulturarv

2.1 Oppbygging av planen

Kommunedelplanen skal kunne brukes individuelt i hver kommune, men ha fellesdeler som tar for seg felles mål og felles kulturminner og retningslinjer for forvaltning/saksbehandling. Nore og Uvdal kommune har allerede en kulturminneplan, den skal revideres og tilpasses den nye interkommunale planen. Man skal bygge videre på og ivareta det arbeidet som er lagt ned tidligere. Kommunedelplan for kulturminner i Numedal skal inneholde:

- Kort historisk riss av Numedals historie
- Informasjon om arkeologiske kulturminner. (Automatisk fredet)
- Oversikt over verneverdige kulturminner- bevaringsliste
- Oversikt over verneverdige bygninger – bevaringsliste. Bygningene skal være verdivurdert ut fra et sett vernekriterier.
- Oversikt over kjente kulturmiljøer. Hvert kulturmiljø presenteres med en beskrivelse, verdivurdering, fotografier og avmerkes på kart.
- Felles mål og strategier for Numedal
- Retningslinjer for saksbehandling
- Handlingsplan - oppfølging av planen

Registrering, verdivurdering og kartfesting av kulturminner og kulturmiljøer skal resultere i en rapport over arkeologi og rapport over nyere tids kulturminner/bygninger. Omfanget av rapportene og behov for eventuelt andre fagrapporter kan vurderes i løpet av planarbeidet. Kulturminnetema og områder som ikke blir vurdert i planen, kan oppføres i planens handlingsplan.

3. Planavgrensning

Kulturminneplanen for Numedal skal være en tematisk kommunedelplan med plankart, som utarbeides etter plan- og bygningslovens kapittel 11. Planen skal inneholde verneverdige kulturminner og kulturmiljøer og prioritere virkemidler og tiltak for disse. Tiltakene vil være del av en handlingsdel som revideres årlig, jfr. Plan- og bygningsloven § 11-2. Planen skal også kobles til økonomiplanen.

3.1 Rammer og føringer

De nasjonale målene for kulturminneforvaltningen er nedfelt i en rekke lover, rundskriv, stortingsmeldinger, statlige planretningslinjer mv. Kulturminneloven og plan- og bygningsloven gir lovgrunnlaget for forvaltning av kulturminner. Norge er også forpliktet til å forvalte kulturarven på en forsvarlig måte gjennom ratifisering av internasjonale konvensjoner. Regionale mål for kulturminneforvaltningen er nedfelt gjennom regional kulturminneplan og andre regionale planer i Buskerud.

3.1.1 Nasjonale mål og føringer:

Stortingsmelding nr 35. (2012-2013) «framtid med fotfeste» er regjeringens handlingsplan for kulturminnepolitikken fram mot 2020, denne stortingsmeldingen bygger på 2020-målene i Stortingsmelding nr 16. (2004- 2005) «leve med kulturminner». Målsettingen er at mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer skal forvaltes og tas vare på som bruksressurser og som grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Et representativt utvalg kulturminner og kulturmiljø skal tas vare på i et langsiktig perspektiv. Stortingsmeldingen «Leve med kulturminner» har tre nasjonale mål for kulturminnepolitikken:

- **Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som følge av at de fjernes, ødelegges eller forfaller, skal minimeres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 prosent årlig.**
- **Fredete og fredningsverdige kulturminner og kulturmiljøer skal være sikret og ha et ordinært vedlikeholds nivå innen 2020.**
- **Den geografiske, sosiale, etniske, næringsmessige og tidsmessige bredden i de varig vernete kulturminnene og kulturmiljøene skal bli bedre, og et representativt utvalg skal være fredet innen 2020.**

Det jobbes nå med en ny stortingsmelding for kulturminnepolitikken , arbeidet begynte i 2018 og meldingen skal etter planen legges frem våren 2020.

De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging, jf. PBL §6.1 , vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015, peker på oppgaver og interesser som regjeringen mener er viktige at fylkeskommune og kommunene fokuserer på i planlegging for å bidra til gjennomføring av gjeldene nasjonal politikk. De nasjonale forventningene peker på at det i forhold til kulturminner og kulturmiljø skal legges det vekt på at kulturminner er viktige for identitet og tilknytning og at de er en viktig ressurs for næringsutvikling. De peker på at de

viktigste årsakene til tap eller svekking av kulturminneverdiene er økende utbyggingspress og manglende bruk av bygningsmiljøer, som følge av nedleggelse i tradisjonell industri og gårdsdrift. De nasjonale forventningene presiserer at kommunen har hovedansvaret for å identifisere, verdsette og forvalte verneverdige kulturminner i tråd med nasjonale mål.

3.1.2 Regionale føringer:

- *Kulturminnekompasset: Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027* (vedtatt 27.04.2017) er et samhandlingsverktøy for hele kulturarvsektoren i fylket. Planen skal sikre godt vern og bærekraftig bruk av fylkets kulturminner og kulturmiljøer. Den regionale planen har fokus på utviklingspotensialet ved fylkets kulturarv og vern gjennom bruk. Den regionale planen er overordnet og skal legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet, men den er også retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Den regionale planen er ikke juridisk bindende med hensyn til arealbruk. Hovedmålet i *Kulturminnekompasset* er: Bruk av kulturarven som en ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling. «Helhetlig kunnskapsgrunnlag, høy kompetanse og styrket samhandling om kulturminnevern i Buskerud» er et av planens delmål. Å utarbeide kommunedelplaner for kulturminner og kulturmiljøer er oppført blant tiltakene i den regionale planens handlingsprogram. Dette tiltaket skal bidra til å oppnå dette delmålet. Den regionale planen gir også en oversikt over verneverdige kulturmiljøer som forteller viktige deler av Buskeruds historie fra eldre tid til i dag. Et kulturmiljø er et område hvor kulturminner inngår i en større sammenheng eller helhet. Oversikten angir områder hvor det bør vises særlige hensyn til kulturminneinteresser. Oversikten over verneverdige kulturmiljøer av regional verdi skal være et kunnskapsgrunnlag som kan brukes i forbindelse med planlegging og utvikling i kommunene.
- Regional plan for Hardangervidda vedtatt 2011
- Forvaltningsplan for Trillemarka Rollagsfjell naturreservat

3.1.3 Kommunale føringer

Nore og Uvdal

- Planstrategi Nore og Uvdal 2017 – 2020
- Nore og Uvdal Kommuneplanens samfunnsdel vedtatt 2010 (Ny plan under arbeid)
- Nore og Uvdal kommunes arealdel
- Kommunedelplan for kulturminner i Nore og Uvdal vedtatt: 2011

Rollag

- Planstrategi Rollag 2016 – 2019
- Kommuneplan for Rollag vedtatt 2004
- Kommunedelplan for Vegglifjell under arbeid 2018/2019

Flesberg

- Kommuneplan for Flesberg

Arbeid med ny kommuneplan i Flesberg skal starte i 2019. Kommuneplanen 2003-2015, arealdelen ble endelig vedtatt av miljødepartementet i 2014. Flesberg kommunestyre vedtok 8.5.2008 planprogram for kommuneplan for Flesberg for perioden 2009 – 2025.

- Planstrategien skal utarbeides i 2019.

4. Hva som foreligger av informasjon om kulturminner og kulturmiljø og behov for innhenting av kunnskap.

Kulturminneplanen forutsetter at det etableres et register over kulturminner slik at man har godt kunnskapsgrunnlag for å prioritere og forvalte kommunens kulturminner. Det finnes mye som er tidligere registrert, rapporter, analyser planarkiv, matrikkel, både i egen organisasjon, frivillig sektor og gjennom pågående planarbeid. Det finnes også mye hos fylkeskommunen. Gjennom en samstilling av opplysningene vil man kunne få en oversikt over hva man har. Noe av materialet må oppdateres, siden det er så lenge siden registreringen er utført at kulturminnene kan ha forfalt eller blitt revet/ødelagt, men bakgrunnsinformasjonen kan brukes.

Man får også en oversikt over behovet for nye registreringer og utgreiinger. Det er planlagt et digitalt registreringsarbeid. Dette er først og fremst knyttet opp mot bygningsbevaring. Når det gjelder andre kulturminnekategorier vil omfanget av dette tydeliggjøres i forbindelse med møter med historielag og andre interesserte. Man må da ta utgangspunkt i kommunenes historie. Målet å prioritere innenfor kategoriene som finnes i kulturminneplanen til Nore og Uvdal kommune. Dersom det er historiske forskjeller i kommunene blir det viktig å få oversikt over dette slik at andre prioriteringer tas hensyn til.

Felles for kommunene er at det er avsatte områder til bevaring i arealplaner og reguleringsplaner. Dette gjelder automatisk freda kulturminner og kulturminner som reguleres til bevaring i planprosesser.

5. Fordelen med en felles kulturminneplan

Fordelen med felles kulturminneplan vil være at det gir kommunene i Numedal en bevisstgjøring om kulturminner, likhet i saksbehandlingen og en større oversikt over kulturminner i forhold til reiseliv og utvikling. Målet med en samlet kulturminneplan for Numedal vil være at kommunen sammen har felles målsetninger for kulturminner, slik at de hjelper hverandre og dra i samme retning. Tiltakene vil nødvendigvis ikke være de samme, men målsetningene burde det bli en enighet om.

I forhold til reiselivet så kan en felles kulturminneplan være en ressurs. Planen vil sammenfatte viktige kulturminner i dalen og kan gi reiselivsaktørene informasjonen de trenger for å bygge opplevelser. Å samarbeide om en felles plan vil føre til økt økonomisk støtte i dette planarbeidet og kostnadsbesparing i forhold til senere revideringsarbeid,

dessuten vil mye av arbeidet med planen være like mye arbeid om det gjøres for en eller tre kommuner.

Kommunene stiller med et forskjellig utgangspunkt i forhold til størrelsen på kommunene og antallet kulturminner. Eksempelvis er det oppgitt av Kartverket at Nore og Uvdal kommune har 5255 SEFRAK Bygg, Rollag har 3704, mens Flesberg har 1604. I budsjettet er det lagt opp til registreringer ut i fra behov i hver kommune. Det vil være registreringer sommeren 2019, dette vil utføres med utgangspunkt i tidligere registreringer (SEFRAK og andre kilder), informasjon fra historielag og folkemøter og frivillige registreringer i kulturminnesøk. Det er mulighet for etterregistreringer sommeren 2020. Registreringene sammen med andre kilder danner grunnlaget for å velge ut hva som skal prioriteres.

6. Sentrale temaer og problemstillinger

- For Flesberg og Rollag : registrering av kulturminner.
- For Nore og Uvdal: gjennomgang av vernelista
- Hvilke kulturminner er spesielle for Numedal (Regional plan)
- Hvordan kombinerer man vern og bruk av kulturminner
- Prinsipp for verdivurdering av kulturminner.
- Hvordan bruke kulturminnet som grunnlag for opplevelse, kunnskap og verdiskaping?
- Arealplanlegging og utbygging – hvordan ivareta kulturminner i videreutviklingen av grender og tettsteder, fjellområder.
- Immaterielle kulturminner
- Handlingsdel for hver kommune, med prioritering av tiltak i planperioden.
- Prioritering av kulturminner som er kartfestede og med angitte bestemmelser.
- Kulturmiljø
- Sterke og klare retningslinjer i pressområder? F.eks seterbebyggelse og reguleringsplaner, utbygging. seterbebyggelse og tiltak for vern gjennom bruk, hva er effekten av tiltaket spredt næring i seterområder.
-

Kulturminner som er felles for dalen:

- Lågenvassdraget
- Numedalsbanen
- Middelalderbygningene
- Nordmannsslepene
- Hardangervidda
- Trillemarka

7. Plan for medvirkning

Historielagene, Flesberg historielag, Rollag historielag og Nore og Uvdal historielag har stor kunnskap om kulturminner i sine nærområder. Vi ønsker å involvere dem i arbeidet. Det skal arrangeres åpne møter i hver kommune. Disse møtene burde organiseres sammen med historielagene, vi inviterer til dialogmøter med lagene før de åpne møtene. Målet med de åpne møtene er presentasjon av planprogrammet og veien videre, informasjonsinnsamling og en diskusjon rundt mål for kulturminnevernet i den aktuelle kommunen. Det vil også være en opplæring i bruk av kulturminnesøk. Det vil oppfordres til at de som er interessert i å gjøre noe arbeid i forhold til registrering kan melde sin interesse. Det kan være aktuelt å bruke noen til registrering. Det vil også være aktuelt å gjennomføre åpne møter når det jobbes med prioriteringer, dette for å sikre informasjon og innspill.

Skolene i Numedal er informert om at det skal jobbes med en kulturminneplan for kulturminner. Her er det ønskelig å besøke skolene for å informere dem om arbeidet og kulturminner i deres kommune, diskutere mål for kulturminnevernet, og samtidig lære dem opp i hvordan og hva de kan legge inn kulturminner i kulturminnesøk. Her må det tas utgangspunkt i noen klassetrinn.

8. Organisering av planprosessen

Arbeidet med kulturminneplanen er et samarbeid mellom kommunene i Numedal.

8.1 Prosjektansvar

Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal kommune har prosjektansvaret, det vil si at de har ansvaret for at prosjektet gjennomføres innen en gitt tidsramme, at regnskap føres og revideres og de har arbeidsgiveransvar for prosjektleder.

8.2 Styringsgruppe

I følge PBL er kommunens planutvalg å regne som en styringsgruppe. Her legges økonomiske og praktiske rammer for planarbeidet som skal utføres. Planen behandles her før kommunestyret vedtar den.

8.3 Prosjektleder

Prosjektleder er Kirsti Otterholt, saksbehandler for kulturminnevern i Nore og Uvdal. Prosjektlederen har det daglige ansvaret for gjennomføring av prosjektet og er kontaktperson utad for arbeidet.

8.4 Organisering av planarbeidet

Nivå	Deltagere	Mandat
Planeier	Kommunestyrene	Vedtaksmyndighet
Styringsgruppe	Formannskapet	Mandatet til styringsgruppen er å ta beslutninger ift. planprosess og fremdrift, prioriteringer og økonomi. Oversende planen til planeier for høringer og vedtak.
Plangruppe	Fellesgruppe med kulturkonsulent i Flesberg, skogbrukssjef i Rollag, rådgiver kulturminnevern i Nore og Uvdal, kommuneplanlegger i Nore og Uvdal. Buskerud fylkeskommune	Mandatet til plangruppen er å bidra med faglige råd til styringsgruppen og til utarbeidelse av selve planforslaget. Gruppen skal vurdere hva som skal foreslås til bevaring eller utelates.
Arbeidsgrupper (3grupper) En gruppe i hver kommune, en fordel at kommunens arbeidsgrupper er tverrfaglige.	Gruppen bør bestå av følgende kompetanse: Byggesak Plankompetanse Kulturminner Kultur Buskerud fylkeskommune	Gjennomgang av dokumentasjon/tidlige registreringer lokalt for å skaffe oversikt over kulturminner, kulturmiljø og landskap. Faglige prioriteringer. Verdisette, vekte og prioritere kulturminnene.
Referansegrupper	En gruppe i hver kommune, f.eks historielag, ressurspersoner.	Rådgivende innspill

8.5 Fremdriftsplan med frister

Fremdriftsplan med frister	2 0 1 9												2 0 2 0												Flesberg	Rollag	N og U
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Måned																											
Utarbeide planprogram																											
Sende planprogrammet på høring (6 uker)																											
Gjennomgang av innspill, endelig forslag. planprogram																											
Politisk vedtak av planprogram																											
organisere prosjektet, samarbeidsrelasjoner.																											
Medvirkning																											
Skaffe oversikt over kulturminner, kulturmiljø og landskap																											
Registrering av bygninger																											
Verdisette, vekte og prioritere																											
Digitale kart med koder																											
Lage handlingsdel																											
Digital presentasjon																											
Lage plandokumentet																											
Sende plandokumentet på høring (6 uker)																											
Arbeid med innspill																											
Politisk vedtak av planen																									Des 2020	Des 2020	Des 2020
Publisere den vedtatte planen																									Jan 2021		

Spørsmål, innspill eller merknader til planprogrammet rettes til:

Nore og Uvdal kommune v/Kirsti Otterholt

Ephorte sak nr: 17/39

E-post: post@noreuvdal.no

Adresse: Sentrum 16, 3630 Rødberg